

CAMPI QUI PUGUI, QUE ARRIBEN ELS POETES

EL "PIROPO"

«La galbana es una cosa muy antigua que se cría en la Manigua...».

El Molino

«Es mi cuerpo un monumento por delante y por detrás...».

Cançó cantada per M. de Lis

«Generalment, si hi tens bé esment, totes hi dansen i mai se'n cansen».

Jaume Roig. «Llibre de les dones»

Aquest subgènere d'un gènere menor ha fet les delícies d'unes generacions que han vist, obvi és, la dona com a estri-objecte. Actualment ja podem considerar aquesta «galanteria», segons els partidaris tradicionals, com periclitada dins un món nou de gent que fa tard a l'oficina com canta Joan Vergés.

El que hom acostuma a dir del mateix és la repetida definició de J. Casares: «Lisonja, requiebro, espec. el que se dice por galantería». Marañón en parlava com d'una desviació de l'instint reprimint mitjançant una exhibició verbal (i d'enginy). S'acostuma a parlar-ne també com d'un bramul, d'una bordada del mascle per afirmar la seva identitat davant una desconeguda que té alguna qualitat especial: bellesa, defecte físic, etc.

D'homenatge a la dona (que dona vida i la vida dona poesia així la poesia dona a la dona poesia) res. De comunicació amb l'oient també res de res. Si la dona replica, el galant mascle tritlleja com una campana i no surt del mullader. Ara la motivació psicològica i la visió sociològica, al text pel context, ens portaria massa lluny.

De «piropos» n'hi ha de tota mena. Dels negres: «Es tan fea la pobre que le han puesto bozal» (a una xicoteta que porta un aparell rectificador de les dents), «¿Quién te va a querer a ti, rica?», als senzillots: «M'agrada més que portar bufanda a l'hivern», «Rica, está usted tan mona, que me obliga hacer todo el día el mico». També hi ha els escaients a cada mes: setembre: «Un físico como el tuyo, morena, me deja suspenso, pero no suspendido»; octubre: «Enseña usted más que todo el Claustro Universitario junto». Els apropiats per a cada professió: paleta: «¡Qué andamiaje se usa la gachil!». Un sereno: «Le juro por mi padre que por usted me paso las noches sin dormir!». Un minaire: «On trovaràs un amor tan profund com el meu?». Un drapaire: «Si et tingúes al sac?». I, per acabar, el periodista, que també en diuen, o deien: «Això és un article de fons!».

Una editorial, pels anys seixanta, es va especialitzar en uns quadernets d'acudits de mots encreuats, de «piropos» i en un dels exemplars d'aquesta darrera col·lecció deia l'anònim autor: «Como habrán podido ver, todos estos piropos son del tipo más moderado y, acaso, bastante (sic) ingeniosos. Hay de todas clases;

desde los más sencillos, hasta los que tienen un doble sentido, pero todos sin pizca de mala intención que es como deben ser los piropos». Els poetes de carrer, d'instant i a córrer tenien en aquests fullets: «Los mil mejores piropos», «Lluvia de piropos»... eines per a llur dedicació varonil però la vàlua és molt reduïda, car l'enginy, una cosa —ultra el valor sociològic— interessant de copsar, és mínim. L'Eugeni d'Ors definia el «piropo» com un madrigal d'urgència. Vindria a ser com, tòpic al canto, grups d'àrabs sentats pels carrers tot dient a les xavales airoses: «La teva bellesa fa córrer pel meu cos descargues elèctriques i les venes són els fils que escampen la notícia del teu pas». En fi, Mahmud Sami Al-Barudi pensava en una deliciosa hurí a l'escriure aquest madrigal però no tots els vianants són suaus i delicats com Mahmud Sami Al-Barudi. Si haguéssim de fer una divisió dels qui encara van tirant «floretes» pels carrers trobaríem a qui repeteix els tòpics de sempre, (aquella frase tan coneguda pels plaigs que ve a posta: «Qui diu per primera vegada: els teus llavis són dues roses, és un geni, el segon, un plagiari i el tercer, un imbècil»). Un segon grup estaria format pels qui urlen demencialment un «¡Tía buena!» i els ulls se li escapen com als protagonistes a les pel·lícules del tàndem Massó-Lazaga i dins un tercer apartat, els d'autèntica vena popular, els d'enginy socio-sensual: «Niña, contigo me caso hasta con el salario mínimo», «Tienes unas líneas que ya las quería la renfe». Com es pot veure la imaginació no domina en els autors: «Señora vaya usted con Dios y su hija conmigo», «Más tira moza que sogá», d'aquests poemes d'un uni-vers.

Quan la propaganda massiva utilitza el sexe es val del «piropo» i del cuixam i pitram. Aquest de sopa amb la riulla oberta i sensual d'un «pare de família»: «está para comérsela», aquell d'incomprensible que un home pronunciava a una noia que respon amb una clau de judo i després surt l'inefable: «contamos contigo». És la unió entre el potencial comprador i el venedor utilitzant un llenguatge amb ganxo que si més no faci passar l'estoneta al bocabadoc davant el qui-qui-ri-que televisiu. Del Pirineu en amunt aquestes mostres del «típic» produeixen als lectors dels llibres que comenten la nostra particularitat la mateixa riulla de superioritat que fem nosaltres quan ens expliquen els tabús de les tribus infra-desenvolupades. Són característiques d'uns temps periclitats però que tenen reminiscències encara força fortes. Tots els atuells de les dones, les arracades, anells, collarets i rodones als forats fets al nas o als llavis no són més que símptomes d'una situació de posicions prevalents entre sexes. I la cultura i el poder econòmic no hi fa res pels actors. Tan usa el «piropo» l'home que només té les mans per guanyar-se la vida com aquell

que només llegeix el diari per allò de la Borsa i les dones s'acostumen a posar en situació d'exhibició com si fossin Tania Doris o Mary Mistral, tan si són «xinxes» de fàbrica com professores d'ètica hindú. No cal dir que les generalitzacions són perilloses però l'ambient i l'educació duen vers aquests paranys, aquesta càrrega amb crits i mostres de reclam i trets pel caçador expert o inexpert.

La dona amb consciència del fet no veu ni poesia ni prosa en el «piropo», com a màxim reconeixera l'enginy i, en el fons del fons, farà una rialleta: «Es que estic tan bona que, és clar, no es poden aguantar». Però la humiliació de la situació és tan patent que, salvant les distàncies, no em puc estar d'escriure una anècdota al respecte. Estava, un capvespre d'hivern, a la Rambla de Catalunya, assegut en un banc, esperant uns companys per anar al cinema. El cap baix, fullejant una revista, els cabells que queien per l'esquena, els pantalons de color carbassa i el jec marró clar. Total que el «macho» es va pensar que era una noieta, o noiassa. Endegar el «tía buena» de rigor i mai no podré oblidar, en posar-nos de fita a fit, l'expectació i el derrotisme de la seva cara glaçada. Marxà amb la cua entre cames i, per primera vegada, em vaig sentir objecte sexual al carrer.

Però la dona, l'Amor han inspirat, han suggerit, i el treball constant del poeta ha fet sorgir de la fulla blanca del paper la figura de l'estimada, de l'odiada o de la desitjada o enyorada:

Llir entre cards, no em basta
[l'escandall
per torbar fons en la vostra
[estima,
e quant vos llou no trob raó ne
[rima
de què em content, e per ço io
[me'n call.

I d'Ausiàs March a Ramon Pinyol la major part dels escriptors en vers han ofert i han fet per la dona moltes composicions. I de Francesc Vicenç Garcia voldria reproduir el més bell «piropo» que mai he llegit per tancar un tema que, malgrat tots els mots al carrer, té un rerafons que cal abatir si volem dignitat i igualtat per l'home i la dona.

A UNA HERMOSA DAMA
DE CABELL NEGRE QUE ES
PENTINAVA EN UN TERRAT
AB UNA PINTA DE MARFIL
Ab una pinta de marfil polia
sos cabells de finíssima atzabeja,
a qui los d'or més fi tenen
[enveja,
en un terrat la bella Flora un dia.
Entre ells la pura neu se
[descobria
de coll, que ab son contrari més
[campeja;
i com la mà com lo marfil
[blanqueja,
pinta i mà d'una peça pareixia.
Jo de lluny tan atònit
[contemplava
lo dolç combat que ab extremada
[gràcia
aquestos dos contraris mante-
[nien,
que el cor enamorat se m'alte-
[rava,
i, temorós d'alguna gran des-
[gràcia,
de pendre'ls treves ganes me
[venien.

JOSEP M. FIGUERES